هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان
107

سالّی/ 2017 – بەرگی سەدو حەفت

چاپی یەکەم/ سالّی 2021

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی نائاسایی خولی چوارەمی هەڵبژاردن – هەینی 2017/9/15 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – شەممە 2017/9/23 ل 37.

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – شەممە 2017/9/30 - `ل63.

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2017/12/6 - ل197.

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2018/1/10 - ل287

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2018/1/30 - ل321

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2018/1/31 - ل403

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2018/2/6 - ل481

دەورێ ناڤەنگیریا ببینیتن کو هێزێن ڕۆژئاڤا زەمینێن سیاسی بۆ دانووستاندن بێتە دروست کردن، کۆمسیۆنا سەربەخۆیا هەڵبژاردنا هەرێمێ ل بوارێ تەکتیکی و فێرکاری هاریکاریا کۆمیسۆنا ڕۆژئاڤایا کوردستانێ بکەتن، ب ناڤێ سەرۆکا شاندێ ئەز سوپاسیا هەردوو هاڤکارێت خۆ بەرێز (زانا عبدالرحمن و دکتۆر شێرکۆ حمە امین) دکەم کو وەك ئێك تیم بین سەردانە وێرێ بکەین، و سوپاسیا بەرێزان (فوئاد عبداللە و ئازاد) پەیامنێرا دەکەم دگەل مە گەلەك ماندی بوون، و (سۆران عوسمان و ئاوارە حمید) دگەل مە گەلەك ڕێك و پێك بوون، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ سەرۆکی شاند (ئامینە زکری)، سوپاس بۆ (شێرکۆ حمە امین، زانا عبدالرحمن)، ڕاپۆرتێکی بەنرخە، زانیاری زۆری تێدا بوو، هیوا وایە سوود بەخش بێ، ئەکید ڕاسپاردەکان لەلایەن پەرلەمانی کوردستانەوە بەرێز و بە هەند وەردەگیرێ، ئێستا خاڵی نیزامی، فەرموو.

بەرێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

نازانم ئامینە خان لەبیری چوو یان نا، ئەوەی کە ئێمە موسیرمان ئەکرد لەمان پشتیوانی هەنگاوەکانی ئایندەیان بکەن، ئەوانیش قۆناغی سێیەمیان لەپێشە هیوام وایە وەکو لە پیشنیازەکان تەسبیت بکرێ لە پرۆتۆکۆل کە پەرلەمانی کوردستان پشتیوانی لە رۆژئاوا بکات، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، پەرلەمانی کوردستان پێشتریش ئەو هەڵوێستەی هەبوو، ئێستا داوا لە بەرێز دکتۆر ڤاڵە فەرید ئەکەین بۆ پێشکەش کردنی ڕاپۆرتی خۆی لەبەر ڕۆشنایی پرەنسیپ و بەند و بڕگەکانی ئێستا لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی و نێوخۆیی سەبارەت بە عەرەب کردنەوەی ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم، گوندەکانی ناحیەی سەرگەڕان وەکو نموونە لەلایەن حکومەتی عێراق، بەرێزیان لە فراکسیۆنی پارتی دیموکراتی کوردستان پێشکەش ئەکات، فەرموو.

بەرێز د.ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاپۆرتی شیکاری لەبەر ڕۆشنایی پرەسنیپ و بەند و بڕگەکانی یاسا لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی و ناوخۆیی سەبارەت بە عەرەب کردنەوەی ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم وەکو گوندەکانی ناحیەی سەرگەران لەلایەن حکومەتی عێراقی فیدراڵ، حکومەتی عێراق دوای دەست بەسەر داگرتن و داگیر کردنی ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم لە (16-10-2017) وەك درێژە پێدەری سیاسەتی حکومەتە یەك لە دوای یەکەکانی تری عێراق تاوانەکانی پاکتاوی نەژادی لەو ناوچانە ئەنجام ئەدات، دەرکردن و وەدەرنانی بە زۆرملێ و دەربەدەر کردن بە مەبەستی نەهێشتنی کورد نشین لەو ناوچانە و جێ گرتنەوەیان بە عەرەبی هاوردە بۆ گۆڕینی دیمۆگرافیای ئەو ناوچانە وەك سەرەتایەك بۆ پاڵنانی ئەو ناوچانە بە ناوچە عەرەبیەکان لە عێراق، بە مەبەستی بەدیهێنانی ئامانجی سەرەکی کە بە عەرەب کردنی کوردستان و تواندنەوەی گەلی کوردە لە چوارچێوەی وڵاتی عێراق، لای هەموان ئاشکرایە کە لە چەند ڕۆژی ڕابردوو ئەم سیاسەتە تاوانکارییەی حکومەتی عێراق ڕووی لە قەزای دووبزی پارێزگای کەرکووك بوو، بە جۆرێك (12) گوندی سەر بە ناحیەی سەرگەڕان کەوتوونەتە ژێر هەڕەشە و مەترسی وەدەرنانی بە زۆرەملێ لە زێدی باو باپیرانیان، شایەنی باسە قەزای دووبز یان دەشتی کەندێناوە لە ساڵانی (1993) تا

ئەگاتە (1987 و 1988) واتا لە کاتی ئەنجامدانی تاوانەکانی جینۆساید دژ بە گەلی کوردستان لەلایەت ڕژێمی بەعسی لاکارڵادراو، بەجۆرێك نزیکەی (14) گوندی سەر بە ناحیەی ئاڵتورکۆپری و (15) گوندی سەر بە ناحیەی سەرگەڕان لە دانیشتوانی ڕەسەنی خۆی کە کورد بوون خاڵی کراوە و بە عەرەبی هاوردە پڕکراوەتەوە، ئەوکات تاوانەکانی ڕاگواستنی بەزۆرە ملی لە گوندەکانی ناحیەی سەرگەڕان و ناوچە کوردستانییەکان بە بڕیاری مەجلسی قیادەی سەورا ژمارە (13) ی (91) لە (20-10-1981) و بە بڕیاری مەجلیسی ئەفواجی دیفاعی وەتەنی ژمارە (1175) ی (6-9-1987) بە پشت بەستن بە نووسراوی بەرپرسی تەنزیمی شیمالی (صری للغایە والشخصی) ژمارە (28 لەسەر 2650) لە (6-3-1987) ئەنجام دراوە، لە ساڵی (2003) و دوای ڕووخانی ڕژێمی بەعس و گەڕانەوە و قەرەبوو کردنەوەی عەرەبی هاوردە بۆ ناوچەی بەعاج کە زۆربەیان سە بە عەشیرەتی شەمەرن گوندەکان لەلایەن خاوەنە ڕەسەنەکانیان کە کەکوردن و هەڵگری تاپۆی ڕەسەنی ساڵی (1939) ن ڕاپۆرتەکە (31) هاتووە بەڵام (39) یە، تاپۆی ڕەشیان هەیە، خاوەنی تاپۆی ڕەشی ساڵی (1939) ن ئاوەدان ئەکرێنەوە بێ ئەوەی قەرەبوو بکرێنەوە لەسەر ئەو تاوانە نێودەوڵەتیانەی کە لە دژ یان ئەنجام دراوە، لە ئێستادا دوای تێپەڕبوونی دە یان ساڵ حکومەتی عێراقی فیدراڵ لەژێر سێبەری حوکمی عەسکەری تائیفی بە نووسراوی پارێزگاری کەرکووك بە وەکالەت (ڕاکان سعید علی) بە ژمارە (4010) لە (2-11-2017) کە ئاڕاستەی قائیمقامیەتی قەزای دووبز کراوە، و بە نووسراوی ژمارە (4594) کە لەلایەن هەمان پارێزگار بە وەکالەت ئاراستەی قیادەی عەمالیاتی سەلاحەدین کراوە داوا ئەکرێ کە عەرەبی هاوردەی قەرەبوو کراوە لەسەر حیسابی قوربانیانی کورد فەرز بکرێن بەسەر ماڵی کوردەکان و کوردەکان دووبارە لەسەر ماڵ و موڵکەکانیان وەدەر بنرێن لە ڕێگەی تەبلیغاتی ڕەسمی کە تەنیا ماوەی (3) ڕۆژ دەدات لە خاوەن ماڵ کە ماڵی تەسلیم بە عەرەبی هاوردە بکات، بەپێچەوانەی رێسا و یاسای ناوخۆی و نێودەوڵەتی و پێچەوانەی بڕگە و ماددەکانی دەستووری عێراقی فیدڕاڵ، ئەوە موستەنەداتی ڕەسمین کە ئێستا لەلایەن پارێزگاری کەرکووکەوە دەرچووە، و داوای ڕاگواستنی بە زۆرە ملێ و وەدەرنانی خەڵکی ڕەسەنی کورد ئەکات لە جێگاکانی خۆیان، و کیتابەکان بە شێوەی ڕەسمی ئاراستە کراوە، و لە ژێر چاوێری سەرۆکی وەزیران کە (حیدر عبادی) ە، ئەوەش کیتابی ڕەسمی تەنزیمی شیمالی و تەوقیع کراو لەلایەن بەرپرسی تەنزیمی شیمالی لە ساڵانی (87 و 88) ە کە جێ بەجێ کراوە بە هەمان کار و کردەوە و تاوان داوای ڕاگواستنی بە زۆرە ملێ و وەدەرنان و دەرکردنی خەڵکی ڕەسەنی ئەو ناوچانە ئەکات، ئەوە تاپۆی ڕەشی خەڵك و خاوەنی ماڵ و موڵکەکانی خۆیانن کە ساڵی (1939) واتە پێش ئیحساییەی ساڵی (57) یش ئەوان خاوەنی ئەو موڵك و زەویانە بوون کە ئێستا لەسەر وەدەر ئەنرێن، ئەوە تەبلیغی ڕەسمی خاوەن ماڵەکانن کە پێویستە بە زووترین کات و لە خیلالی (3) ڕۆژ ماڵەکانیان جێ بێڵن و تەسلیمی بکەنەوە بە عەرەبی هاورجە کە کاتی خۆی لە ئاکامی جێ بەجێ کردنی تاوانەکانی دژ بە مرۆڤایەتی و تاوانە نێودەوڵەتیەکان لەو ناوچانە جێگیر کراون، لە یاسای دەولی جینائی بە پێی بڕگەی (ب) لە ماددەی (6) لە میساقی دادگای نۆرنبێرگ ڕاگواستنی بە زۆرە ملێ تاوانی جەنگە، بەپێی بڕگەی (ج) ی هەمان ماددە تاوانەکانی دژ بە مرۆڤایەتییە لە کاتێك دژ بە خەڵکی سڤیل ئەنجام ئەدرێ، بەپێی بڕگەی (10) لە ماددەی (7) لە نیزامی ئەساسی مەحکەمەی جینائی دەولی ڕاگواستنی بە زۆرە ملێ تاوانێکە لە تاوانەکانی دژ بە مرۆڤایەتی، لەوە زیاتر لیژنەی یاسای نێودەوڵەتی سەربە نەتەوەیەکگرتووەکان لە کاتی گفتوگۆ کردن لەسەر بەندەکانی پەیمانامەی قەدەغە کردن و سزادانی ئەنجامدەرانی

تاوانەکانی جینۆسـاید لە سـاڵی (1948) ڕاگواسـتنی بە زۆرە ملێ بە تاوانەکانی جینۆسـاید ئەژمار ئەکرێ، بەپێی بڕگەی (ج) ی ماددەی (2) ی پەیماننامەکە کاتی کە ئەمانج لێی لەناو بردنی کولی یان جوزئی گروپێکی دیاری کراو بێ لە گروپی ئیسـنی یان عیرقی، ئەوە جگە لەوەی مەحکەمەی جینـائی عێراقی عولیـا کە تـایبەت بە دادگـایی کردنی سـەدام و داروەدسـتەکەی لە چەندین حوکمی خۆی بە ڕاشـکاوی حوکمی دەرکردووە، و حوکمەکانی دەرەجەی قەتعی هەیە، ئەڵێ ئەو تاوانەی بە عەرەب کردن و تاوانی ڕاگواسـتنی بە زۆرە ملێ کە لە ناوچەکانی کوردستانی عێراق ئەنجام دراون تاوانی نێودەوڵەتین و تاوانی دژ بە مرۆڤـایەتین و جەنگن، ئەوە جگە لەوەی ئەو نووسـراو و کـارانەی گەورە بەرپرسـانی حکومەتی عێراقی بۆ ئەنجامدانی تاوانەکانی ڕاگواسـتنی بە زۆرەملێ پێچەوانەی دەقی ماددەکانی (1و 5 و7) ی بڕگەی یەك لە ماددەی (8 و9) (ا) ماددەی (44) و ماددەی (140) ی دەستووری عێراقی فیدراڵی ساڵی (2005) ە، وەك گەلی کوردستان چاوەڕێی ئەوە بووین لە حکومەتی عێراقی فیـدراڵ کە بەپێی بڕگەی یەك لە مـاددەی (132) ی دەسـتوور قەرەبووی قوربـانیـانی تـاوانەکـانی ئەنفـال و کیمیـابـاران و ڕاگواسـتنی بە زۆرە ملێ و ئەشـەکەنجەدان و لە سـێدارەدانی سـیاسـی و کاوڵ کردنی شـار و شـارۆچکە و گوند و دێهاتەکانمان بکاتەوە، کە بەپێی یاسـا ئەرکی ئەوە، بە پشـت بەسـتن بە مەبدەئی ئیسـتیمراریەتی دەولە هەروەك لە ماددەی (132) ی دەسـتوور دانی پێناوە، بەڵام بە داخەوە نەك هەر قەرەبووی قوربانیان ناکاتەوە بەڵکو ئەو حکەمەتە بە سـەرپەرشـتی و سـەرۆکایەتی بەرێز (حیدر عبادی) درێژە پێدەری سیاسـەتی پێش خۆی بووە و ئەبێت، بۆیە پێویسـتە لەسـەر ئاسـتی هەرێم و عێراق و نێودەوڵەتی کار بکرێ لەسـەر ڕێگری کردن لەسەر ئەو تاوانە نێودەوڵەتیە، بەو شێوەیەی خوراوە:

لەسـەر ئاسـتی هەرێمی کوردسـتان و عێراق پێویسـتە هەوڵە سـیاسـیەکان و هەوڵە یاساییەکان هاوشان بکرێن بۆ گەیشتن بە ئامانج، یەکەمین هەوڵ کە پێویستە بدرێ لەسەر ئاسـتی پەرلەمانی بریتیە لە هەموار کردنەوەی یاسـای سـزادانی عێراقی ژمارە (111) ی سـاڵی (1969) لە ڕێگەی زیاد کردنی تاوانەکانی جینۆسـاید، دژ بە مرۆزڤایەتی و جەنگ پێناسـە کردنیان و دیاری کردنی سزاکانیان لە ژێر پرەنسیپی (لاجریمە ولا عقوبە الا بنص)، ئەویش لە ڕێگەی پیشـکەش کردنی پرۆژە یاسـای هەمواری یاسـای سـزادانی عێراقی لەلـایەت پەرلەمـانتـارانی کورد لە ئەنجومەنی نێونەرانی عێراق لەلـایەك، لەلـایەن پەرلەمانتارانی پەرلەمانی کوردسـتان لەلایەکی تر، واتە پێویسـتە لەسـەر هەردوو ئاسـت کاری لەسـەر بکرێ، هەم لێرە پرۆژە یاسا پێشـکەش بکرێ، کە ئامادە کراوە و تایبەت بێ بە تەعدیل کردنی قانونی عقوبات کە تا ئێسـتا لای ئێمە قانونی عقوباتێکمان نیە پێی بڵێین جینۆسـاید، تاوانێك نیە پێی بڵێین تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی، تاوانێك نیە پێی بڵێین تاوانی جەنگ کە ئەو تاوانانە تاوانی سوڵتەن، ئەو تاوانە نێودەوڵەتیانە کەسێکی ئاسایی ناتوانێ ئەنجامی بدات، ئەو تاوانانە لەسـەر ئاسـتی نێودەوڵەتی پێی ئەوترێ تاوانی دەسـتەڵات، واتە کەسـێك دەسـتەڵاتدار و حوکم بە دەسـتە ئەو تاوانە ئەنجام ئەدات، خاڵی دووەم، دەرکردنی یاسـایەکی تایبەت بە دادگای باڵای تاوانکاری، دەرکردنی یاسـای تایبەت بە دامەزرانـدنی دادگایەکی تـایبەتمەنـد بە دادگـایی کردنی تـاوانبـاران لەسـەر ئەو تـاوانە نێودەوڵەتیـانەی کە ئەنجـام دراون و ئەنجـام ئەدرێن، لە ڕێگەی پێشـکەش کردنی پرۆژە یاسـای تایبەت بە دادگای تاوانکاری لەسـەر هەردوو ئاسـتی پەرلەمانی عێراق و هەرێم، کاتێ کە تەعدیل ناکرێ قانونی عوقبات، هەنگاوی دووەم، ئەتوانرێ یاسـایەکی تایبەتمەند

واته موختەص دابنرێ له هەرێمی کوردستان و لەسەر ئاستی عێراقیش ئەو دادگایه بەپێی نیزامی خۆی کاری بریتی بێ له دادگایی کردنی تاوانبارانی جەنگ، تاوانبارانی جەنگ ئەوانن تاوانی نێودەوڵەتی ئەنجام ئەدەن، داواکاری گشتی بە ئەرکی یاسایی خۆی هەڵسێ بۆ کۆکردنەوەی بەڵگەی پێویست لەسەر تاوانەکان و دۆکیۆمێنت کردنیان بە پێی بڕگەی دووەم له بەندی دووەم له یاسای داواکاری گشتی ژمارە (159) ساڵی (1979) ی هەموار کراو، چوارەم، جوڵاندنی سکاڵا لەبەردەم دادگای فیدڕاڵی عێراق بەپێی بڕگەی (3) له ماددەی (93) له دەستووری عێراقی لەسەر تاوان و پێشلکارییه دەستوورییەکانی حکومەتی عێراقی فیدڕاڵ، و بە زووترین کات داوای جێ بەجێ کردنی ماددەی (132) ی دەستوور بکرێ که تا ئێستا حکومەتی عێراق خۆی لێ ئەدزێتەوه و پێشلکاری دەستووری سەریحه، پێنجەم، پێکهێنانی لیژنەی باڵا لەسەر ئاستی هەرسێ دەستەڵاته باڵاکەی هەرێمی کوردستان (یاسادانان، جێ بەجێ کردن، دادوەری) بە مەبەستی دانانی ڕێ و شوێنی پێویست بۆ ڕوو بە ڕوو بوونەوەی دۆخەکه به شێوەیەکی سیستەماتیك بە جۆرێك که هەر دەستەڵاتێك بەپێی تایبەتمەندی خۆی کار لەسەر کەیسەکه بکات و هەرسێ دەستەڵاتەکەش له کاری یەکتر ئاگادار بن، لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی هەرچەند وەکو کورد بێ هیوا بووین لەوەی لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی و کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی بجولێت و دیفاع له مافەکانی کورد بکات، بەڵام لەسەر ئاستی نێودەوڵەتیش بە موئەسەساتی نێودەوڵەتی ئەڵێین بەپێی یاسا ئەوه ئەرکی ئێوەیه، داواکارین له ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوه یەکگرتووەکان ڕۆڵ بگێڕێ له جوڵاندنی تاوانەکان لەبەردەم دادگای تاوانکاری نێودەوڵەتی بەپێی برگەی (ب) له ماددەی (13) ی نیزامی ئەساسی مەحکەمەی ناوبراو دەستەڵاتی جوڵاندنی کەیسی تاوانەکانی پێدراوه مەجلیسی ئەمن، دوو، داواکارین له وڵاتانی ئەندام له نیزامی ئەساسی مەحکەمەی دەولی ڕۆڵ بگێرن له جوڵاندنی تاوانەکان لەبەردەم دادگای ناوبراو که بەپێی بڕگەی (ا) له ماددەی (13) ی نیزامی ئەساسی مەحکەمە دەستەڵاتی جوڵاندنی کەیسی تاوانەکانیان پێدراوه، له کۆتایی داواکارین له ڕێکخراوه مرۆییەکان لەسەر ئاستی ناوخۆی و هەرێمی و نێودەوڵەتی که ئامانجیان پاراستنی مافەکانی مرۆڤه کار لەسەر خستنه ڕووی تاوانەکان و ڕێگری کردنی ئەو پێشلکارییانه بکەن و لەلایەن دامەزراوەکانی هەرێمی کوردستان هاوکاری بکرێن، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان ئاگادارین که هەوڵەکانی بە عەرەب کردنی هەندێ له ناوچەکان له ئارادایه، بۆیه به ئەرکی پەرلەمانی کوردستان ئەزانین بەدوا داچوونی هۆشیارانه بکات، بۆ ئەوەی بتوانین له کاتی پێویست هەڵوێستی پێویست بنوێنین، ئێستا خاڵی نیزامی، فەرموو کاك بێستون.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببوره ئەگەر نیزامی نییه، بەڵام لەبەر ئەوەی ڕاپۆرتی بەڕێز دکتۆره (ڤاڵا) ڕەبتی به لیژنەکەی منەوه هەیه دوای دەست خۆشی، بەڵام هەموو ئەو بابەتانەی باسی کردووه بۆ ڕێگری کردن له تەعریب کردن له شوێنه کوردستانییەکان به تایبەتی کەرکووك چ مەحکەمەی دەولی و چ ئەو بابەته قانونیه دەولییه و ناوخۆیانەی باسی کردووه پێم وایه خاڵی گرنگ که ئەبوو باسی بکات و پەرلەمانی خۆشمان به جدی کاری لەسەر بکات،

پارێزگاری کەرکووك موڵکی کوردە، موڵك بە ماناکەی دەستکەوتی سیاسی کوردە، زۆرینەی ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووك کوردە، پێکهاتەکانی ناو کەرکووك و موئەسەساتی گەورەی عێراقیش ئەوان چاوەڕێن ئێمە کەسی خراپین بۆ ئەو پۆستە، ئەگەر ئەمانەوی ڕێ لە تەعریب کردنی بەردەوامی مەنتیقەکان بگرین ئەبێ یەکێتی و پارتی ڕێکبکەون لەسەر دیاری کردنی کەسێك بۆ پارێزگاری کەرکووك، پارێزگارێکی عەرەبی بە وەکالەت لە ناو کەرکووك و دەرەوەی خەریکی ئەو شتانەیە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بە ئەکید ئەو بابەتەی بەڕێزتان باستان کرد گرنگە، هەوڵەکان لە ئارادان بۆ ئەوەی ئەو گرفتەی لە کەرکووك هەیە گرفتی پارێزگار چارەسەر بکرێ، بەڕێزان کۆمەڵێك پێشنیار لەو ڕاپۆرتە هاتبوو، داوا لە ئێوەی بەڕێز ئەکەین ئەو پێشنیارانە بە هەند وەرگیرێ، بۆ ئەوەی کاری لەسەر بکرێ، ئێستا داوا لە بەڕێز ئەیوب عبدالله ئەکەین ڕاپرۆتی لیژنەی ناوخۆ سەبارەت بە ئەو خۆپیشاندانانەی هەرێمی کوردستان بخوێنەوە، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەپێش ئەوەی بەڕێز دکتۆرە (ڤاڵا) ئەو ڕاپۆرتە بخوێنێتەوە ئێمە هینی خۆمان نووسی بوو، ئێمە یەك، دوو موڵاحەزمان هەیە لەسەر ڕاپۆرتەکە حەز ئەکەین بیخەینە ڕوو، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو ڕاپۆرتە بۆ موناقەشە نییە، هەر بۆ خوێندنەوەیە، فەرموو ڕێواس خان.

بەڕێز ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای دەست خۆشی لە دکتۆرە (ڤاڵا) ئەوە ڕاپۆرتێکە تەفاسیل ئەنووسێ، دەست خۆشی لێ ئەکەم، بەڵام پێشنیاری من ئەوەیە ئەو پێشنیارەی کاك بێستوون ئەو پێشنیارە بۆ ئەوە هەر وا نەڕوا ببێتە پەسند کراوی پەرلەمانی کوردستان، دواتر تەسنیف بکرێ، بەشێکی عیلاقەی بە حکومەتە بنێردرێ بۆ حکومەت، بەشێکی بە ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان، بەشێکی بە سیاسیەکان، زۆر ئاساییە جوهدەکە کراوە، موناقەشەی بکەین، هەرکەس ئیزافەی هەیە ئیزافەی بکات و ببێتە پەسند کراوی ئەو پەرلەمانە، دواتر بە ناوی پەرلەمانی کوردستانەوە دەست بکەین لە دکتۆرە (ڤاڵا) و بنێردرێ بۆ ئەو لایەنانە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو پێشنیارانە کە باستان کرد لە جێی خۆیەتی، دواتر ڕاوێژکارییەك لەگەڵ خودی دکتۆرە (ڤاڵا) ئەکەین کە چۆن بتوانین، چونکە داخلی بەرنامەی کار کراوە بۆ تێبینی نەبووە، ئەو پەیامەی هەبوو گەیشتە پەرلەمانی کوردستان، بۆیە ئێمە دواتر لە دوای ڕاوێژکاری قسە ئەکەینەوە، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە دکتۆرە ڤاڵا ئەکەم، پشتگیری قسەکانی کاك (بێستوون و دکتۆرە رێواس) ئەکەم، ئەکرێ تەرجومە بکرێ بنێردرێ بۆ پەرلەمانی عێراق، کارەکە لای ئەوانە، سوودی هەیە کاتێ تەرجومە بکرێ و بۆ پەرلەمانی عێراق، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئەیوب بۆ خوێندنەوەی ڕاپۆرتی لیژنەی ناوخۆ.

بەڕێز ئەیوب عبدالله اسماعیل:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
بابەت، ڕاپۆرتی لیژنەی ناوخۆ سەبارەت بە خۆپیشاندانەکانی ئەم دواییەی هەرێمی کوردستان، لەگەڵ دروست بوونی خۆپیشاندانەکان لیژنەکەمان بەردەوام لە پەیوەندی دا بوو لەگەڵ دەزگا ئەمنیەکان بە مەبەستی بەدوا داچوونی ڕەوشی ئەوان و گیراوەکانی خۆپیشاندانەکان و بوونی هێزی زۆر لە ناو شارەکان و لیژنەکەمان سەردانی بەپەلەی مەیدانی ئەنجام دا و ڕۆژی (24-10-2017) کۆبوونەوەمان لەگەڵ ئاسایشی سلێمانی ئەنجام دا، لە کۆبوونەوەکە هۆکارەکانی خۆپیشاندان و بەشداری چین و توێژەکان و ئەنجامدانی توندوتیژی لەلایەن خۆپیشاندەران و دەزگا ئەمنییەکان گفتوگۆی لەسەر کرا، باسی ئەوەمان کرد کە ئەبێ گیراوەکان مامەڵەی یاسایی و مەدەنییانەیان لەگەڵ بکرێ و پەلە بکرێ لە ئازاد کردنیان و پەلە بکرێ لە ئاسایی کردنەوەی دۆخەکە و بڵاوە پێ کردنی هێزە سەربازییەکان بۆ گەڕانەوەی هێمنی و ئاساییش بۆ هاوڵاتیان، لە بەرواری (25- 12-2017) کاتژمێر (10) ی سەرلەبەیانی لەگەڵ لیژنەی ئەمنی ڕاپەڕین لە ڕانیە دانیشتنمان ئەنجام دا، بە هامان شێوە گفتوگۆمان لەگەڵ لیژنەکە ئەنجام دا و هەر لەو کۆبوونەوە بڕیار درا گیراوەکان ئازاد بکرێن و ئەوانەی بڕیاری گرتنیشیان هەبوو ڕابگیرێ و هێزەکانیان بڵاوە پێ کردوو دۆخی ڕانیە ئاسایی بۆووە، هەمان ڕۆژ کاتژمێر (2) ی دوای نێوەڕۆ لەگەڵ لیژنەی ئەمنی کۆیی دانیشتین و دوای گفتوگۆ لەگەڵ لیژنەکە سەردانی گیراوەکانمان کرد و دواتر لە کۆبوونەوەکە لیژنەکە بەڵێنی دا کە گیراوەکان ئازاد بکەن و دۆخی کۆییە ئاسایی بکەنەوە و دواتر جێبەجێیان کرد، بەهەمان شێوە لەگەڵ لیژنەی ئەمنی پشدەر لە پەیوەندی بووین و گیراوەکانیان ئازاد کرد و ئەوانەی بڕیاری گرتنیشیان درابوو بڕیارەکە ڕاگیرا، بەدرێژایی ڕۆژانی دواتریش هەر لە پەیوەندی دا بووین بۆ ئاسایی کردنەوەی دۆخەکەوە و ئەوەی تێبینیمان کرد لەو بەدواداچوونانە ئەو خاڵانەی خوارەوەیە کە ئەکرێ وەکو ڕاسپاردە ئاراستەی حکومەت بکرێ.
1 خۆپیشاندەران هەموو چین و توێژەکانی تێدابوو، بەتایبەتی مووچە خۆران و گەنجان و لاوانە لایەنەگرانی هەموو حیزب و ڕێکخراوەکانیش، بەتایبەتی تریش کەس و کاری شەهیدان و ئەنفال کراوان.
2- دۆخی خەڵك لەوپەری خراپی دایە و ئەگەر پەلە نەکرێ لە چارەسەر کردنی مووچە و بەگەر خستنەوە پرۆژەکان بۆ کەمکردنەوەی بێ کاری و پەلە نەکرێ لە باش کردنی خزمەتگوزارییەکانی ئاو و سووتەمەنی و کەمکردنەوەی باج لەسەر خەڵکی ئەوا لە هەموو کاتێك زەمینەی دەست پێ کردنی خۆپیشاندان هەیە و زەمینەی گۆڕانی ئاراستەی خۆپیشاندانیش هەیە بۆ عاقاری توندوتیژی.
3- دابەش کردنی مووچە لە کاتی خۆی و نەهێلدرێ لە (30) ڕۆژ زیاتر تێپەڕێ.
4- وەڵامدانەوەی حکومەت بۆ خۆپیشانە هێمن و مەدەنیەکان و بەدەنگەوە چوونی داواکانیان بۆ ئەوەی هانی خەڵك بدەن پەنا بۆ توندوتیژی نەبەن، وەکو بایکۆتی فەرمانبەران مامۆستایان بۆ پێدانی مووچەکانیان کە ئەو کاتەی مامۆستایان و فەرمانبەران بایکۆتی دەوام ئەکەن و پێویستە حوکەت لەوکاتانە بەپەلە وەڵامی داواکانیان بدەنەوە بۆ ئەوەی خەڵك بێ ئومێد نەبێ لە دەربڕینی خۆی و کە داواکانی جێ بەجێ ناکرێ و نەڕوا بۆ توندوتیژی، پێویستە پۆلیسی چالاکیە مەدەنییەکان بە تەنیا ناتوانێ کۆنترۆڵی خۆپیشاندەران بکات بۆ نەهیشتنی دیاردەی بە سەربازی کردنی شارەکان و نەبردنی

هەمەر بۆ ناو شـارەکان پێویسـتە میلاکاتی پۆلیسـی مەدەنی زیاد بکرێ، بۆ ئەوەی ئەوان مامەڵە لەگەڵ خۆپیشانداران بکەن.

6- پێویســتە دەزگا ئەمنیەکان ئاگادار بکرێنەوە کە توندوتیژی لەگەڵ خۆپیشــاندەران هەر توندوتیژی بەرهەم ئەهێنێ، پێویســتە ئارام و پشــوو درێژ بن بۆ هەڵســوو کەوت کردن لەگەڵ خۆپیشاندەران.

7- پێویســتە هیزی پێشــمەرگە بە دوور بگیرێ لە ڕووبەڕوو بوونەوەی خۆپیشــاندەران بۆ ئەوەی شـكۆی پێشـمەرگە بە بەرزی بمێنێتەوە و هیچ تیهەڵچوون درووسـت نەبێ لە نێوان خۆپیشاندەران و پێشمەرگە.

8- پێویستە سەرۆکایەتی حکومەت لەگەڵ هەموو لایەنە سیاسیەکان کۆ ببنەوە بۆ ئەوەی داوا بکەن ئەندامان و لایەنگرانیان هان بدەن دوور بکەنەوە لە توندووتیژی.

9- پێویســتە لێپرســاوانی یەکەی ئیداری و دەزگا خزمەتگوزاریی و ئەمنییەکان لە شــار و شارۆچکەکان لەگەڵ خەڵکی دابنیشـن و دانیشـتنی فراوان ئەنجام بدەن گوێ لە داخوازی و کێشەکانیان بگرن.

10- پێویستە سەرۆکایەتی حکومەت گوێ لە بەرپرسە یەکە ئیدارییەکان و نوێنەرانی خەڵك بگرن و چەندی ئەکرێ داواکاری ناوچەکان جێ بەجێ بکرێ.

11- پێیوستە وەزارەتی ئەوقاف و یەکێتی زانایانی کوردستان دەوری کاریگەریان هەبێ لە ڕێگەی خوتبەکانیان بۆ دوور خسـتنەوەی خەڵك لە توندوتیژی و پاراسـتنی ناو فەرمانگە و باراگاکانی حکومەت و حیزبەکان.

12- پێویســتە وەزارەتی ڕۆشــنبیری لە پەیوەنـدی بەردەوام بێ لەگەڵ ڕاگەیـانـدن و ڕاگەیـانـدنکـاران بۆ پەرەپێـدانی ســەرنجی نـا تونـدوتیژی و ئـارام کردنەوەی دەروونی خۆپیشاندەران.

13- ڕێگە نەدرێ جارێکی تر ئەنـدامی پەرلەمـانی کوردســتـان بێ ڕەزامەنـدی پەرلەمـان دەستگیر بکرێ.

14- دەسـتگیر کردنی تەقەکەرانی خۆپیشـاندەران و بکوژانیان بۆ ئەوەی لە دواتر کێشـەی کۆمەلایەتی زیاتری لێ نەکەوێتەوە.

تێبینی: لە کۆبوونەوە لەگەڵ ئاسایشی سلێمانی کە پێویستە ئیشارەتی پێ بکەین لیژنەی مافی مرۆڤ و بەرپرسی نووسنگەی سلێمانی پەرلەمانی کوردستانیش لەو کۆبوونەوەیە بەشدار بوون، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ســوپاس، ڕاپۆرتێکی گرنـگ و بەنرخ بوو، ڕاســپاردەکان بە ئەکید لەلایەن پەرلەمـانی کوردستانەوە بە هەند وەرئەگیرێ، ئێمە دوو خاڵی نیزامیمان هەیە، فەرموو کاك ئاری.

بەرێز ئاری هەرسین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەوەش بەرێزتان نیازتان نییە ڕێگە بدەن مۆڵاحەزەی خۆمان بدەین؟ لەبەر ئەوەی هەم ڕاپۆرتی بەرێز دکتۆرە ڤاڵا و هەم ڕاپۆرتی بەرێز ئەیوب و لیژنەکەی ئەبن بە دۆکۆمێنت،

لەبەر ئەوەی لەو پەرلەمانە ئەرشـــیف ئەکرێ، هەر لەوانەی لەو لیژنـانە بوون و نەبوون بەشـێکن لەو ڕاسـپاردانە، بۆیە حەقی خۆمانە کە بەرێزتان بفەرموون موڵاحەزەمان هەیە لەسەر ئەو ڕاپۆرتەن خۆمان ماندوو کردووە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئای دیارە هەر شـتێ لە بەرنامەی کار نەبوو گفتوگۆی لەسـەر ناکرێ، ئێمە پێویسـتە پرســیار بکەین، ئاڕاســتەی لایەنی پەیوەندیدار ئەکەین، لەبەر ئەوە ئەوە بۆ گفتوگۆ نیە، فەرموو کاك سۆران.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خەلەلێکی پەیڕەوی هەیە لە پێشــکەش کردنی ئەو ڕاپۆرتانەی بە ناوی لیژنەی ناوخۆ یان هەر نـاوێکی تر، ئەمە کە بە نـاوی ڕاپۆرتی لیژنەوەیە تەنیا ڕاپۆرتی ســـەرۆکی لیژنەیە و واژووی بەرێز کاك ئەیوبی لەســەرە وەکو ســەرۆکی لیژنە، بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ ڕاپۆرتی لیژنە ئەبێ واژوو و نیســابی قانوونی ئەندامانی لەســەر بێ، تێبینی دووەم، ڕاپۆرتەکە دەستیان خۆش بێ ئێمە لە یەکەم قۆناغی سلێمانی کە بەرێزیان تەشریفیان هێنا لە (24-12) لەگەڵ دەزگای ئاسایشی سلێمانی کۆبوونەوەیەکی چەند کاتژمێریمان کرد لەسەر ئەو دۆخەن ئەوەی لە ڕاپۆرتەکە ئـامـاژەی پێ نەکراوە شــەهیـد کردنی ســێ هـاووڵاتی خۆپیشــاندەرە، دوانیان لە ڕانیە، یەکیان لە شــاری کۆیە، بەداخەوە، جگە لەوە بەداخەوە وەزارەتی ڕۆژنبیری بڕیارێکی بووە هۆی ئەوەی هەڵبکوترێتە سەر کەناڵی ئێنئارتی و پەکی بخرێ و بە شــێوەیەکی زۆر نایاســایی مامەڵەی لەگەڵ بکرێ، خاڵی ســێەم کە زۆر جێی نیگەرانییە پەرلەمانتارێکی ئەو پەرلەمانە دەســتگیرکرا کە خاوەنی پارێزبەندییە بە هیچ شــێوەیەك ئاماژەی پێ نەکرا، ئەو پەرلەمانە دیفاع لە پەرلەمنتاری خۆی ناکات ئیتر چۆن دیفاع لە خەڵك ئەکات.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هاتبوو، ئەو تێبینەی بەرێزت باست کرد بە شکلی تەنیا کاك ئەیوب ئیمزای کردووە بە ناوی لیژنە ئیمزای کردووە، بۆ دەربرینە بە ناوی لیژنەی ناوخۆ، سـوپاسـی ئەکەین، ئێسـتا داوا لە کاك ئاری ئەکەین یاداشتێك بە ناوی فراکسیۆنی بزووتنەوەی ئیسلامی کوردستان پێکەش بکات.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەژێر ڕۆشــنایی ئایەتی پیرۆزی (وقفتهم انهم مســـالون) ڕێم بدەن بە ناوی بزووتنەوەی ئیسلامییەوە چەند خاڵێك ئاماژە پێ بدەم، وێرای سوپاس گوزاری بۆ دەستەی سەرۆکایەتی و ئەندامانی ئازیزی پەرلەمان بۆ ئەو پرســە هاوســۆزیە بۆ شــەهیدی پەرلەمنتار دکتۆر (شــوان قەڵادزەیی) تان ســاز کرد دووبارەی درێژەدان بە بەرنامە و کار و هەڵوێســتەکانی دکتۆری خەمخۆر و پەرلەمانتاری کۆچ کردوو بە پرۆژە و خزمەت بە داد پەروەری و دڵسـۆزی بۆ گەل و خاکی کوردستان ئەسەلمێنین، بەرێز دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، ئاراستەی ســەلامەتی یاســا و چاودێری کارەکانی حکومەتی هەرێم و ڕێگری کردن لە بەهەدەردانی سـامانی گشـتی و فەسـادی سـیاسـی و ئیداری وەك فراسـکیۆن لە بەرنامە و ئەجندامان ئەبێ، ئاسـاییشـی نیشـتیمانی و نەتەوەیی و گەڕانەوەی ئینتیما بۆ کورد بوون و پاراسـتنی

یەك پارچەیی خاكی كوردســـتان هاوبەندی و یەكریزی گەلی كوردســـتان و هەمووو هیزە سیاسیەكان ئامانجمانە، لەو هۆڵە پیرۆزەوە جاری یەكبوونی نیشتیمانی ئەدەین و دەستی ئێمە بۆ ئاشتەوایی لە پێناو سەرخستن و گەیشتن بە بەرژوەندییە باڵاكانی گەلی كورد لە هەموو دەستێك نزیكترە بۆ دەست گووشین، ئەركی ئیمانی و ئاكاریمانە وەكو فراكسیۆنی بزووتنەوەی ئیسلامی هەم پەرلەمان و هەمیش دەستەڵاتی جێ بەجێ كردن و دادوەری و كومەڵگەی كوردســـتان لەم ئاریشـــە خراپە ڕزگار بكەین بە نرخی قوربانی خۆشـــمان بێ، ئامادەین بۆ پاراستنی ئەو قەوارە كوردستانییەی باشوور و گەیشتن بە دەریجەیەك ئەویش بە ئەجێندا و كارنامەی ســـواو نا، بە موزایەدەی ســـیاســـی نا، بە بەد گومان بوون لە ئایندە خوازی و ســـەربەخۆی ســـیاســـی و ئابووری ئەو وڵاتە هی هەموومان نا، بەڵكو بە مۆدێل پارادایئێكی مەنافێســـت نەكراو كە تا ئێســـتا هیچ لایەن و فراكســـیۆن و كەســـێك بە ڕۆح و جەســـتەیەكی ئینتیما خوازیەوە ئەركی ئەدا نەكردووە، ئەویش واز هێنانە لە عەقڵمەندی كۆنكرێتی حیزب و دوور كەوتنەوە لە سەرەتانی بوونی ململانێكان لە پێناوی بەرژەوەندی، من بەش بە حاڵی فراكسیۆن دەستی حیزبەكەی خۆم ئەبڕم ئەگەر بیەوێ ئاناخشی زمانە لە كاری پەرلەمان و بە دامەزراویی كردن و سەروەری یاسای و بە جێگەیاندنی عەدالەت بكات، بە تكاوە داوا ئەكەم، ئەو ماوەی تەمەنی پەرلەمان ماوە با بەیەك پارچە و بە دەنگی تەواوی فراكســـیۆنەكان جاری چارەســـەر بدەین و هەم خۆمان و هەمیش حكومەت بخەینە بەردەم دادگای ویژدان و دەســـــت بە جێ دڵی خەڵك خۆش بكەین و نەیاریش لەو دیو سنوورەكانەوە سەراسیمە بكەین، دڵنیاین كە ئەتوانین، هەڵبژاردنی پێشوەخت و پێكهێنانی كابینەی نوێی دڵخوازی خەڵكیش بە هەڵبژاردنی پاك دیســـــانەوە لە هەموو خیارێكی تر باشـــترە و ئیتر داواجار پەرلەمانی نوێ و حكومەتی نوێ بەرپرســـــن لە داهاتووی خەڵك و خاكی هەرێمی كوردســـــتان، دوو خاڵی زۆر گرنگ و هەنووكەیی، یەكەم، لەو قۆناغە زۆر خراپەی خەڵكی كوردستان تكایە با پەرلەمان خۆی خەریك نەكات بە پرۆژە و بڕیاری دوور لە كاری هەنووكەیی وەكو مووچە و خزمەتگوزارییە هەرە لە پێشـــینەكان، خەڵك تەحەمول ناكات و پێویســـتە پەرلەمان بە كاری خۆی هەڵســـێ و لایەنی كەم بە هاوبەشـــی لەگەڵ حكومەت سێ لیژنە دروست بكات، لیژنەی چارەسەری خێرا، یان ژووری بەدەمەوە چوون، یان هۆبەی تێپەڕاندن لەو ماوەی پەرلەمان تا هەڵبژاردن بە دەســـتیەوەتی، دووەم، بەپێی ماددەی (16) لە پەیڕەوی ناوخۆ پێویســـتە هەم دەســـت لە كاركێشانەوەی هەر ئەندامێكی دەســـتە و هەمیش هەڵبژاردنی ڕاســـتەوخۆ لە یەك دانیشـــتنی پەرلەمان جێ بەجێ بكرێ، تكایە هەســـتن بەو كارە یاســـاییە و كەســـێك لە شـــوێنی ســـەرۆكی پەرلەمانی دەستلەكاركێشاوە دەست نیشان بكەن، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك شێركۆ فەرموو بۆ خاڵی نیزامی.

بەرێز شێركۆ جودت:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

زۆرجار كە ڕاپۆرتەكان ئەخوێندرێتەوە هەندێ شـــەرحی لەگەڵ ئەبێ ڕەنگە جۆرێك لە تەناقوزی تێ بكەوێ لەگەڵ ئەوەی ڕێكئەكەوی لەســـەری، جا نازانم كامیان ئەچێتە پرۆتۆكۆلەوە، قســـەكە یان ئەوەی كە گروپەكە لەســـەری ڕێك ئەكەون؟ چونكە ئەوەی پەیوەندیدار بێ بەوەی ڕۆژئاوا كێشـەی هەرە سـەرەكی ئەوەیە ئەنەكەسـە خۆی ئیعتراف بەو خۆبەڕێوەبەریە ناكات، ئێمەش تاك لایەنە قســـەكانمان وەرگرتووە، بۆیە هیوادارم ئەگەر دوایی دەنیشینەوە یان پێمان بڵێن ئەوە چۆن و چۆن نیە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی ئەخوێندرێتەوە ئەچێتە پرۆتۆکۆڵ، فەرموو ئامینە خان.

بەرێز ئامینە زکری سعید:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو شـتی ئەنەکسـێ گۆت مە ب ڤێرە جێ نەکریە، مە ب شـێوازەکە گشـتی گوتیە، ژبەر هەندێ پێویستی نەکریە.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ســوپاس، بەرێزان پشــوێك وەرئەگرین، ئەرك و مانووبوونتان جێگەی ڕێزە ئەو شــاندەی چووە ڕۆژئاوا، پێویست بە گفتوگۆی تر ناکات لەسەر ئەو بابەتە، بۆ دەوڵەمەند کردنی ئەو بابەتە گوێ لە ئێوەش ئەگرین ئەگەر پێویست بێ، تا (30-3)، فەرموو.

کۆبوونەوەی دووەم نەکرا دواخرا

بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5)ی
سێ شەممە ڕێکەوتی 30\1\2018
خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (5)
سێ شەممە رێكەوتی 2018/1/30

كـاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سـێ شـەممە رێكەوتی 2018/1/30 پەرلەمـانی كوردسـتان - عێراق بە سـەرۆكایەتی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سـەرۆك و، بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی سكرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (5)ی خولی چوارەمی, ساڵی (2018) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكـانی بڕگە (1)ی مـاددە (20) لە پەیڕەوی نـاوخۆی ژمـارە (1)ی هەمواركراوی سـاڵی 1992ی پەرلەمانی كوردسـتان - عێراق, دەسـتەی سـەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا كاتی دانیشـتنی ژمارە (5)ی خولی بەهارەی سـاڵی پێنجەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە رێكەوتی 2018/1/30 دا بەم شێوەیە بێت:

-گفتوگۆكردنی پرۆژە یاسـای ریكخسـتن و چاندن و گواسـتنەوەی ئەندامەكانی جەسـتەی مرۆڤ بەپێی ماددەكانی (72،74،75)لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردسـتان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەمواركراو.

2-گفتوگۆكردنی پرۆژە یاسـای هەمواری یاســای هاتوچۆ ژمارە (86) ســالی (2004) لە هەرێمی كوردســتان/عیراق بە پێی ماددەكانی (72،74،75) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەمواركراو.

3-خوێندنەوەی یەكەمی ئەم پرۆژە یاســایانەی خوارەوە بەپێی ماددەی (71) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (1) ی سالی (1992)ی هەمواركراو.

1-پرۆژە یاسـای پاراسـتنی تۆروو دامەزراوەكانی ئاو و ئاوەرۆ لە هەرێمی كوردسـتان عیراق لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

4-دانانی ئەم ەندامە بەرێزانە لە لیژنە هەمیشــەیەكانی پەرلەمانی كوردســتان بە پێی ماددەی (44) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (1) ی (1992)ی هەمواركراو.

1- زیادكردنی ئەندامی پەرلەمانی كوردســتان بەرێز(ئەیوب عبدالله رســول) بۆ ســەر لیژنەی كاروباری پەرلەمان.

2- زیادكردنی ئەندامی پەرلەمان بەرێز (عبدالرحمن فارس عبدالرحمن) بۆ سـەر لێژنەی كاروباری كۆمەڵگای مەدەنی.

5- خوێندنەوەی پەیامی فراكســیۆنەكانی پەرلەمانی كوردســتان لەلایەن ســەرۆك فراكسیۆنەكان سەبارەت بە بارودۆخی ئێستای (عەفرین).

6-گفتوگۆكردنی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردســتان كە لەلایەن لیژنەی كاتی بۆ پێداچونەوەی پەیرەوی ناوخۆ ئامادەكراوە بەپێی بریاری ژمارە (26)ی ســالی(2014) وە برگەی (8) لە ماددەی (56) یاسای هەلبژاردنی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەمواركراو پالپشت بە ماددەی (94)ی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەمواركراو.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردســتان دانیشــتنەكە دەســت پێ دەكەین، خولی چوارەمی هەڵبژاردن ســالی پێنجەم دانیشــتنی ژمارە (5) رۆژی دانیشــتن (30-1-2018) بەرنامەی كار بە پێی حوكمەكانی بڕگەی یەكی مادەی (20) لە پەیرەوی ناوخۆی پەڕلەمانی كوردستان – عیراق ،

ژمارە یەکی ساڵی (1992) هەموار کراو دەستەی سەرۆکایەتی پەڕلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژمارە (7) ی خولی بەهارە ساڵی پێنجەم لە خولی هەڵبژاردنی چوارەمی پەرلەمان کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆ ڕۆژی سێشەمە ڕێکەوتی (30-1-2018) بێت وە بەرنامەی کاری دانیشتنەکە بەم شێوەیە:

1-گفتوگۆکردنی پرۆژە یاسای ریکخستن و چاندن و گواستنەوەی ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ بەپێی ماددەکانی (72،74،75)لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەموارکراو.

2-گفتوگۆکردنی پرۆژە یاسای هەمواری یاسای هاتوچۆ ژمارە (86) سالی (2004) لە هەرێمی کوردستان/عیراق بە پێی ماددەکانی (72،74،75) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەموارکراو.

3-خوێندنەوەی یەکەمی ئەم پرۆژە یاسایانەی خوارەوە بەپێی ماددەی (71) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی سالی (1992)ی هەموارکراو.

1-پرۆژە یاسای پاراستنی تۆروو دامەزراوەکانی ئاو و ئاوەرۆ لە هەرێمی کوردستان عیراق لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

4-دانانی ئەم ەندامە بەرێزانە لە لیژنە هەمیشەیەکانی پەرلەمانی کوردستان بە پێی ماددەی (44) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی (1992)ی هەموارکراو.

3- زیادکردنی ئەندامی پەرلەمانی کوردستان بەرێز(ئەیوب عبداللە رسول) بۆ سەر لیژنەی کاروباری پەرلەمان.

4- زیادکردنی ئەندامی پەرلەمان بەرێز (عبدالرحمن فارس عبدالرحمن) بۆ سەر لێژنەی کاروباری کۆمەڵگای مەدەنی.

5- خوێندنەوەی پەیامی فراکسیۆنەکانی پەرلەمانی کوردستان لەلایەن سەرۆك فراکسیۆنەکان سەبارەت بە بارودۆخی ئێستای (عەفرین).

6-گفتوگۆکردنی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچونەوەی پەیرەوی ناوخۆ ئامادەکراوە بەپێی بریاری ژمارە (26)ی سالی(2014) وە برگەی (8) لە ماددەی (56) یاسای هەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەموارکراو پالپشت بە ماددەی (94)ی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی سالی (1992)ی هەموارکراو.

بەرێزان پێش ئەوەی بێینە خاڵەکانی نیزامی وە بەخێرهاتنەکی گەرم بۆ بەرێز (د.رێکەوت) وەزیری تەندروستی لە هەرێمی کوردستان/ عیراق، بەخێرهاتنی رێخراوی(cdo) دەکەین کە ئەمرۆ مێوانن لە پەرلەمانی کوردستان وە پەیامەکیان هەبوو راستەوخۆ داوامان لێکردن لەسەرئێوەی بەرێز دابەش بکەن، ئەوە بە ئیجازەی ئێمە بوو دەمانیوست پێش دانیشتنەکە تەوزیعی کەن وا رێککەوت هەندەك دواکەوت، بەخێرهاتنی ژمارەك میوان دەکەین کە لە عەفرینی خۆشەویستەوە ئیستا لە پەرلەمان ئامادەنە بە ناوی ئێمەو بە ناوی ئێوەی بەخێرهاتنیان دەکەین، بەرێزان هەر لەم دانیشتنە پێش ئەوەی بێینە برگەی پوختەی دانیشتنی پێشتر بە پێویست دەزانین ساتێك بێدەنگی رێزگرتن بۆ قوربانیانی (عەفرین) بوەستین. سوپاس، فەرموون، داوا لە بەرێز سکرتێری پەرلەمان دەکەم پوختەی دانیشتنی پێشتر، غیاباتی بە هۆ و بێ هۆ پێشکەش بە دانیشتنەکە بکات.

بەڕێز بێگەرد دلشاد عبداللە (بێگەر تاڵەبانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان، پوختەی دانیشتنی ژمارە(4) اسایی رۆژی شەمە رێکەوتی (2017/1/10) بەم شێوەیەی خوارەوە بوو.
1-دەست پێکردنی دانیشتن لە لایەن بەرێزجێگری سەرۆکی پەرلەمان.
2-خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی ئامادبوو ئامادە نەبوو، هەروەها خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لەلایەن سسکرتێری پەرلەمان.
3-دەنگدان لە سەر ئالوگۆرکردنی برگەی چوارەم بۆ یەکەم و پێنجەم بۆ دووەم لە بەرنامەی کار.
4--خوێندنەوەی یەکەم بۆ(9) پرۆژە یاساو (3) پرۆژە بریار لەلاین لیژنەی یاساییەوە.
5-دەنگدان لەسەر دانان و دەست لەکارکێشانەوەی ژمارەیەك لە ئەندامانی پەرلەمان لە لیژنە هەمیشەیەکانی پەرلەمانی کوردستان.
6-دەنگدان لەسەر ئالوگۆرکردنی برگەیەکی تر لەبەرنامەی کار.
7-خوێندنەوەی راپۆرتی شاندی پەرلەمانی کوردستان سەبارەت بە چاودێری هەلبژاردنەکان رۆژئاوای کوردستان لەلایەن ئەندامی پەرلەمان بەرێز (ئامینە زکری).
8-خوێندنەوەی راپۆرتی شیکاری لەبەر رۆشنای پرانسیپوو بەندوو برگەکانی یاسا لەسەر ئاستی نێودەولەتی و ناوخۆی سەبارەت بە عەرەبکردنی ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم، گوندەکانی ناحیەی سەرگەران، وەك نمونە لە لایەن حکومەتی فیدرال پێشکەش کرا، لەلایەن ئەندامی پەرلەمان بەرێز(د.ڤالا فەرید).
7-خوێندنەوەی راپۆرتی لیژنەی ناوخۆ سەبارەت بە بەدواداچونی رەوشی خۆپیشاندەران گیراوەکانی خۆپیشاندەران (2017/12/24) لە چەند ناوچەیەکی هەرێمی کوردستان لە لایەن بەرێز(ایوب عبدالله).
8-دەنگدان لەسەر دواخستنی دانیشتنی پەرلەمان.
9-ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە(5)ی ئاسایی لە بەرواری (2018/1/10) مۆلەت پێدراون یان بەبێ مۆلەت ئامادە نەبوون ئەمانەن:
مۆلەت:(سالار محمود موراد، گەشە دارا، جلال عثمان، شیرن حوسنی، ڤیان عباس، فەیروس تەها، ئیڤار ابراهیم، بەهار عبدالرحمان، رابون تۆفیق، قارەمان قادر، باپیر کاملا).
ئامادەنەبوو: (جلال عثمان کارسول)
ئەوانەی بۆ دانیشتنی ئەمرۆ داوای مۆلەتیان کردووە ئەمانەن (ڤیان عباس، باپیر کاملا سلیمان، شیرن حسنی رمضان، ادریس علی اسلام، شامۆ شێخۆ، ئاواز جەنگی، زیاد حسین عبدالکریم، یەعقوب گورگیس، ئایدن معروف).

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆبەرێز سکرتێری پەرلەمان بۆ پێشکەش کردنی پوختەی دانیشتنی پێشتر کە دیارە هیچ تێبینی لەسەر نەبوو پەسەند کرا، وە خوێندنەوەی غیابات، بەرێزان چەند خالێکی نیزامی هەنە وەریان دەگرین پێش ئەوە پوختەی کارو چالاکەکانی بەشی کاروباری پەرلەمان بۆ (2017) پێشکەشتان دەکەم دوو دەقە دەخایەنێت، دواتر خالە نیزامیەکان هەموویان وەردەگرم، وە ناوەکانیش دەنووسم، لەو ماوەیەدا کۆمەلێك دانیشتن بەرێوە چوون (2017) کە ئاسایی و نائاسایی بوون ژمارەی ئەو دانیشتنانە (7) دانیشتنە کە دەست پێکی دانیشتنەکان بە کاراکردنەوەی پەرلەمان بوو بە دانیشتنێکی دەست پێك نائاسایی لە رۆژی هەینی رێکەوتی (2017/9/15) بۆ پشتیوانیکردنی پرسی (ریفراندۆم)وە مافی چارەی خۆنووسینن دانیشتنە ئاسایەکانی خولی یەکەم کە ژمارەیان (4) دانیشتن بوو ، پاشان دەست کرا بە دریژکردنەوەی ماوەی پەرلەمان بۆ دوو خولی گرێدان کە ئەویش ك سێ

دانیشـتن ئەنجامدرا، کۆمەڵێك یاسـاو بریار دەرچوو کە ژمارەی یاسـاکان (4) یاسـا بوو وە بڕیارەکانیش ژمارەیان (10) بریار بوو یاســاکان ژمارە (1)ی درێژکردنەوەی خولی چوارەمی پەرلەمان دوای خوێندنەوەی نامەی بەڕێز سـەرۆك (مسـعود بارزانی) سـەرۆکی هەرێمی کوردسـتان کە ئاراسـتەی پەرلەمانی کوردسـتانی کرد بۆ یاسـای ژمارە(2) دەرچوو ،یاسـای ژمارە (2) یاســای دابەش کردنی دەســەڵاتەکانی ســەرۆکی هەرێم بەســەر دامەزراوە دەستووریەکانی هەرێم، یاسای ژمارە(3) یاسای هەمواری پیادەکردنی یاسایی بەکریدانی خانووبەرە ژمارە(87)ی سالی (1979)ی ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان، یاسا ژمارە(4) یاسـای لێبووردنی گشـتی لە هەرێمی کوردسـتان بڕیارەکانیش کە ژمارەیان (10) بڕیارە لە دانیشـتنەکان کە خوێندنەوەی یەکەم بۆ کۆمەلەك پرۆژەو یاسـاو بڕیارە کراوە کە ژمارەیان (20) پرۆژەیە بە یاسـاو بڕیار، وە هەروەها چەند راسـپاردراوەیەك نێردراون بۆ حکومەت کە ئەوانیش:

1-راسپاردنی کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەلبژاردن و راپرسی لە هەرێمی کوردستان بۆ ئەنجامدانی پرسی سەربەخۆیی کوردستان.

2-راسپاردنی پەرلەمان سەبارەت بە بودجەی حکومەتی عیراقی فیدرال.

3-راسپاردنی پەرلەمان بۆ رووداوەکانی (دوزخوورماتوو) لە زۆربەی دانیشتنەکانی پەرلەمان حوکمەت ئـامـادە بووە بۆ گفتوگۆکردن و دەولەمەنـد کردنی بـابەتە هەرە گرینـگ و چارەنوسـیەکانی هەرێمی کوردسـتان، وە هەرەوەها بۆ گفتوگۆکردنی پرۆژە یاسـاکان هەر لەم ماوەیەدە چەندین ئەندام پەرلەمان دەستیان لە کار کێشاوە چەند ئەندامەك سووندی یاساییان خواردووە بۆ شوێن گرتنەوەیان .

ســوپاس بۆ ئێوەی بەرێز خالە نیزامیەکان لە کاك (برزۆ) دەســـت پێدەکەین، کاك (برزۆ)، فەرموو.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێزان ئەندامانی پەرلەمان ئێمە وەکو فراکسـیۆن بە پێی ماددەی (6)ی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان داوای دانیشتنێکی نائاساییمان کرد بۆ قسە کردن لەسەر بارودۆخی عەفرین و دەربرینی پشـتیوانی پەرلەمانی کوردسـتان و پابەندکردنی حکومەتی هەرێم بە هەر کارێك بە هەر بریارێك لەبەرژەوەندی عەفرین بێت، بەڵام بە داخەوە ئەمرۆ دەبینین لە بەرنامەی کارێکی قەرەبالغدا گفتوگۆکردن لەسەر عەفرین تەنها بە برگەیەك ئەویش بە گەیاندن یان قسـە کردنی سـەرۆکی فراکسـیۆنەکانە، ئێمە پێمان وایە قسـەی سـەرۆك فراکسـیۆنەکان هیچ شـتێکی ئاوا لە ئاسـتی کارەسـاتی عەفرین کەم ناکاتەوە لەهەمان کاتیشدا دوور لە مزایەدەی سیاسی بە جیاوازی سیاسیمان بە ململانێی سیاسیشمانەوە پێمان وابی قەزیەی عەفرین دۆخی عەفرین هەموو ئاســتی ململانێ و جیاوازیەکانمان رادەگرێت لەوەی کە مەســەلەیەکی تەواو کورد بوونە مەســەلەیەکی تەواو نەتەوەیی و نیشـــتمـانییە؟، لەو روانگەوە ئێمە داوا دەکەین لە بەرێزتـان ســـەرەرای ئەوەی بە پێی ماددەی(6) لە پەیرەوی ناوخۆ بەرەســـمی ئاراســـتەی جەنابتانمان کردبوو کە داوا دەکەین دانیشـتنێکی نائاسـایی بۆش بە نائاسـایی داوامان کردبوو بە پێی ماددەی (6) چونکە ئێمە دەزانین ئەو برگەکان لە کاری دانیشـــتنی پێشـــووی پەرلەمان بە تەواو نەکراوی بە جێ دەمێنن لە دانیشتنی داهاتوودا دەبێ تەواو بکرێن بۆیە ئێمە داوای دانیشتنی نائاساییمان کردبەە، بۆیە لە ئێستادا دووپاتی دەکەینەوە بۆ بەرێزتان داواتان لێدەکەین ئەم دانیشتنەی ئەمرۆ تەنهاو تەنها تایبەت بێت بە قســەکردن لەســـەر(عەفرین) وە حەدی ئیمکان حەدی

ئیمکان بتوانین بە راسپاردەو بریاری وا دەرچین کە بەشێکی پابەند کردنی حکومەتی هەرێمی تێدا بێت بۆ کردنەوەی دەروازە بۆ عەفرین بۆ هاوکاری و پشتوانی سیاسی و دبلۆماسی و لۆجستی هەر شتێك کە لە ئیمکانیەتی حکومەتی هەرێم داهەبێت لە عورفی سیاسی دبلۆماسیدا رێگە بێدراو بێت، وە تکامان وایە لە جەنابیشتان پێش ئەوەی بەرنامەی کاری ئەم دانیشتنە دەست پێبکات بە وەڵامێکی راست و دروستمان بدەنەوە، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (برزۆ مجید) من وەڵامی ئەم پرسیارەی کاك (برزۆ)دەدەم بۆ ئەوەی دووبارە نەبیتن، وە ئینجا خالی تر وەردەگرین، بەتەئکید دۆخی عەفرین دۆخەکی هەستیارەو نالەبارە وە خەمی هەموو کوردستانیانە وە لە روانگەی ئەرکی پەرلەمانی کوردستان ئەو داوایە کە لە زۆربەی فراکسیۆنەکان بۆ دەستەی سەرۆکایەتی هاتبووبە هەندمان وەرگرت مەسەلەیەکی زۆر جدییە لە هەموو مزایەدەیەکی سیاسی بەڵام پرسەکی مرۆڤایەتییە نیشتمانییە بەر لەوەی پرسەکی نەتەوەیی بیت تەنیا بۆ کوردبیت، چونکە عەفرین سنبولی پێەوە ژیانە، وە خەلکانێکی زۆر لەوێ پەنایان بۆ عەفرین بردووە بۆئەوەی لەوێ ژیانی خۆیان بەردەوام بکەن، دیارە ئەو دۆخەی بەسەر عەفرین هاتووە ئەنجامی ململانێیەکی زۆر تووندە لە هەموو رۆژهەڵاتی ناوەراست ئەوەی ئێمە بە پێویستمان زانیوە لەسەرۆکایەتی پەرلەمان بەرنامەی کاری پێشتر ئەوەی لە دانیشتنەکانی پێشتر وامان بە پێویست زانی لەم دانیشتنەدا ببێتە خالی یەکەم بەڵام لەبەر ئەوەی دانیشتنی پێشتر و دوو پرۆژە یاسا هەبوون دەبوا مناقەشە بکرێن بە بێی رێکارەکانی پەیرەوی پەرلەمانی کوردستان دەبێت ئەوە لە پێش بن بەس داوا لە ئێوەی بەرێز دەکەین ئەوە ببێتە خالی یەکەم وە لە خالی یەکەمەوە پەیامی خۆتان بگەینن وە زۆر گرینگە دونیا گوێ لە پەیامی پەرلەمانی کوردستان بگیرێت کە هەمیشە پەیامی پەرلەماننی کوردستان پەیامی ئاشتی و خوازانە بویە وە داوای چارەسەری ئاشتیانەی کردووە وە بۆ کێشەکانی ناوخۆی عیراق دەستی ئاشتیخوازانەی هەرێمی کوردستان لەگەل هەموو مەینەتیەکان لەگەل خەلکی کوردستانە بۆ ئەوەی لەگەل بغداد بە گفتوگۆ کێشەکان چارەسەر بکرێن، هەروەها ئێستاش پەیامی خەلکی کوردستان لەلایەن فراکسیۆنەکان زۆر گرینگە بە هەموو دونیا بگەینین بە تەئکید دلنیامە خەلکی کوردستان چاوەروانی ئەوەیە گوێ لە ئێوە بگریتن، ئەگەر ئێوە فراکسیۆنەکان ئەندامانی پەرلەمان گشتتان رازی بن برگەکان ئالوگۆر بکەین برگەی بارودۆخی عەفرین دەبیتە برگەی یەکەم ئەگەر ئێوە رازی بن بەوەی، ئیزافەتەن پێش ئەوەی دەبێت ئەوە بە دەنگ دان ئەوە یەکلایی بکرێتەوە هەر بۆ وەبیر هێنانەوە هەرێمی کوردستان هاوسۆز بووە لەگەل رۆژئاوا کوردستان وە هاوسۆزیەکە هەر لێرە لە دانیشتنی پەرلەمان پشتوانی پەرلەمانی کوردستان بۆ رۆژئاوا بەبریار پەسەند کرا شاندەکانی هەرێمی کوردستان و پەرلەمان بە بەردەوامی سەردانی رۆژئاوایان کردووە، دواین شاند ئەوە بوو کە لەسەر داوای کۆمسیۆنی هەلبژاردنی رۆژئاواش شاندی پەرلەمان لەلایەن فراکسیۆنەکان سەردانی ئەوێیان کرد وە حزوریان هەبوو وە ئەو حزورەش گرینگ بوو کە لەگەلیان حازر بن سەرپەرشتی هەلبژاردنەکان بکەن هەم خۆی پەیامەکی سیاسی بوو ئەوە حزورەش پشتوانی بوو بۆ ئەو پرۆسەی لە وێ بەرێوە دەچیتن بە تەئکید پێویستی بە زیاتر هەیە ئەو هەلوێستەی هەرێمی کوردستنا پێویستە بە ناردنی پێشمەرگە بۆ کۆبانێ لە کاتی مەینەتدا لەکاتی شەری تیرۆرستاندا وێنەیەکی جوان و خوازیار بوو لەسەر ئاستی هەموو دونیادا پێشوازی لەو هەلوێستەی هەرێمی کوردستان کرا کە بە هاوکاری بوو تەنها

هەرێمی کوردســتان نەبوو دراوســێکانیش دەرگایان کردەوە بۆ ئەوەی کوردســتان بتوانێت ئەو رۆلە بگێریتن، تەبیعی زیاتر پێویستە بەلێ زیاتر پێویستە خەلکی کوردستان ئەو داوایە دەکەن وە ئێســتاش ئێوە ئەگەر ئەو پێشــنیارە هی ئێمەیە هی ئێوەشــە برگەی عەفرین بکەینە برگەی یەکەم، خالی نیزامی پێش ئەوە، کاك(برزۆ) تەواو بکە خالی نیزامی، فەرموو .

بەرێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان ببورە من نەم ویست ئەو قسە بکەم خەلك زۆر بە روونی گلەیی لە پەرلەمان و پەرلەمانتاران دەکات کە هەلوێســتەکەی لەرووی کاتەوە درەنگ وەختە وە هەلوێســتی پێویســتیش نەبووە بۆ بۆیە من لێرە جەخت وە دووپاتیش دەکەمەوە لە داواکاریەکەی خۆمان دەکەمەوە ئەم دانیشــتنەی ئەورۆ تەنهاو تونها تایبەت بکرێت بە گفتوگۆکردن لە سەر(عەفرین) وە پەیامی سەرۆك فراکسیۆنەکان بە تەوازوعەوە بەرێزەوە دەلێم ســەرۆکی فراکســیۆنەکان هیچ لە ئاســتی کارەســاتی مەســەلەکە ناگۆرێت ئەگەر گفتوگۆیەك بۆ هەموو ئەندامانی پەرلەمان کراوە نەبێت بۆ ییە بە راســپاردەوە بریار دەربچێت .

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (برزۆ) با باتەکە با بە لارێ دانەچیت، بۆیە تکام لە ئێوەیە بابەتەکە نەبێتە مزایەدە مەســەلەی عەفرین نەکەینە (قەمیس عوســمان)، یەنی ئێمە لەبەر چاوی ئێمە وەزعەکی زۆر خراپ بەســەر هەرێمی کوردســتاندا هات، بەســەر خورماتوودا هات با برینەکان نەکەینەوە بەســەر کەرکوکدا هات فراکســیۆنەکانی پەرلەمان داوایان کرد دانیشــتنی نائاسایی بکرێت هیچ داوایەك بە دەستی ئێمە نەگەیشت ئەو بارو دۆخەی بەسەر هەرێمی کوردســتاندا هات کەم نەبوو لەشــکری عیراقی حەشــتی شــەعبی پەلاماری ناوچە کوردستانیەکنیاندا کوشتن وێرانکردن تالانکردن مال تەقاندن سوتاندن کردیان بەهەر حال ئەوەی لەدەستی ئێمە بێت بۆ عەفرین پشتوانی سیاسییە کۆمەلگای نێودەولەتییە (un) بە ئاگا بێخینەوە کۆنکاری عەرەبی بە ئاگا بێخینەوە رێخراوی هاوکاری ئیســلامی بە ئاگا بێخینەوە کە ئەرکی هەموویان بێن هاوکاری لە رووی ماددی لێرە هەرێمی کوردســتان دەتوانێت چی بکات بۆ (عەفرین) بکات غەیری پەیامی ســیاســی و پشــتوانی ئێمە با لەو بابەتە حەجمی ئەو بابەتە وەکو پێویســت وەکو خۆیەتی بە و شــێوازە مەعامەلەی لەگەل بکەین لەبەر ئەوە ئەگەر خالی نیزامیتر با دەرفەتیان بدەینێ، کاك (ئاری)، فەرموو.

بەرێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان پێم وابێت ئەوەی پێشەی یەك بدەین بە بەرخودانی عەفرین خالی پێنجەم بێتە خالی یەکەم و پەیامی ســەرۆك فراکســیۆنەکان بخوێنرێتەوە، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمەش هەر ئەو داوایەمان کردووە، کاك (بهزاد)، فەرموو.

بەرێز بهزاد دەرویش دەرویش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمیش پشــتگیرییا ڤی رەئیی دکەین ئەڤ خالا گفتوگو لســەر کانتۆنا عەفرینا بێتە پێش ، خالا دوێ راســتی خالەکا پەیرەوییە (2017/12/12) فراکســیۆنی یەکگرتووی ئیســلامی کوردســتان پرۆژەکی چاکسازی بناڤێ پرۆژەیێ چاکســازی ســیاســی و ئابووری ل هەرێما